

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

RPO-605970-X/09/MS

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa,¹⁹.....stycznia 2009 r.

RPO-605970/09

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPŁ.	2009 -01- 19
ZAL.	1/10 NR 1200361

**Notatka służbowa
z wizytacji Ośrodka Strzeżonego dla Cudzoziemców
w Lesznowoli**

W dniu 9 stycznia 2009 r. z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, pracownicy Biura RPO: Marta Junk, Marcin Sośniak i Przemysław Kazimirski przeprowadzili wizytację Ośrodka Strzeżonego dla Cudzoziemców w Lesznowoli, funkcjonującego przy Nadwiślańskim Oddziale Straży Granicznej.

W trakcie wizytacji przeprowadzono badania profilaktyczne w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji, a także zapoznano się ze stanem przestrzegania praw osadzonych w Ośrodku cudzoziemców oraz poddano ocenie panujące w nim warunki bytowe. Wysłuchano przy tym informacji Naczelnika Ośrodka Strzeżonego oraz pełniących w nim służbę funkcjonariuszy SG, jak również przeprowadzono rozmowy z osadzonymi w placówce cudzoziemcami. Analizie ponadto także losowo wybraną dokumentację prawną, dotyczącą umieszczania i pobytu cudzoziemców w Ośrodku Strzeżonym.

Spostrzeżenia i uwagi.

1. Ośrodek Strzeżony dla Cudzoziemców zlokalizowany jest w pobliżu miejscowości Lesznówola, w pewnym oddaleniu od zabudowy mieszkalnej. W skład kompleksu Ośrodka, obok dwóch dwukondygnacyjnych budynków mieszkalnych i wartowni, wchodzi również utwardzony plac sportowo - rekreacyjny oraz pozbawiony odpowiedniej infrastruktury plac zabaw dla dzieci. Obszar, na którym zlokalizowany jest Ośrodek zabezpieczony został podwójnym ogrodzeniem ochronnym o wysokości ok. 3 metrów, zwieńczonym drutem kolczastym.

Od listopada 2008 r. przyjmowani do Ośrodka cudzoziemcy umieszczani są wyłącznie w jednym z dwóch budynków mieszkalnych. Pokoje przeznaczone na pobyt osadzonych zajmują całe piętro tego budynku. Wejście do części mieszkalnej prowadzi obok pokoju dyżurnego, w którym przez całą dobę dyżur pełnią pracownicy techniczni Ośrodka, odpowiedzialni za administrowanie placówką, aprowizację czy dokonywanie zakupów dla osadzonych.

Osadzonym udostępniono łącznie 8 pokoi, trzy lub czteroosobowych. Podstawowe ich wyposażenie stanowią metalowe łóżka, taborety oraz szafy na rzeczy osobiste. Uchylne i odpowiednio zabezpieczone okna zapewniają dostęp do światła słonecznego. Pomieszczenia są też w należyty sposób wentylowane i ogrzewane. Stan techniczny i sanitarny pokoi uznać należy za bardzo dobry.

Na korytarzu, w bezpośrednim sąsiedztwie pokoi mieszkalnych, znajdują się łazienki wraz z osobnymi, zamykanymi kabinami ustępowymi. Pomieszczenia sanitarne wyposażone zostały w odpowiednią liczbę natrysków i umywalek. Część tych sprzętów jest jednak w dużym stopniu zużyta. W dacie wizytacji, pomieszczenia sanitarne w budynku utrzymane były w należytej czystości. Niektóre z nich były jednak znacznie zawilgocone - pomieszczenia te pełnią bowiem jednocześnie funkcję suszarni.

Przebywającym o Ośrodku cudzoziemcom udostępniono także pomieszczenie kuchenne, wyposażone w czteropalnikową kuchenkę z piekarnikiem oraz lodówkę. Zapewniono w nim również dostęp do bieżącej wody. Z poczynionych ustaleń wynika, iż z kuchni tej cudzoziemcy korzystać mogą w czasie wolnym, bez nieuzasadnionych ograniczeń.

W Ośrodku funkcjonuje również świetlica, wyposażona w odbiornik TV.

Parter budynku mieszkalnego zajmuje stołówka Ośrodka wraz z kuchnią. W tej części obiektu mieści się również obszerny, odpowiednio umeblowany pokój widzeń.

W drugim z budynków, częściowo wyłączonym obecnie z użytkowania, wyznaczone zostało pomieszczenie, w którym odbywają się przyjęcia do Ośrodka oraz przeprowadzane są kontrole osobiste osadzonych. Pomieszczenie to oddzielone jest od korytarza ścianą działową z oknem, przez co jego wnętrze widoczne jest z korytarza. Zdaniem wizytujących, warunki te nie zapewniają cudzoziemcom należytej intymności podczas wspomnianych kontroli.

W sąsiedztwie mieści się odpowiednio wyposażony gabinet lekarski wraz z dwuosobową izolatką dla osób chorych i pomieszczeniem przeznaczonym dla cudzoziemców naruszających porządek w Ośrodku. Oba te pomieszczenia umeblowane zostały stosownie do swoich funkcji. Zastrzeżenia osób wizytujących wzbudził jednak standard pokoju dla cudzoziemców naruszających porządek w placówce: jego ściany były bowiem znacznie zabrudzone i odrapane.

W dacie wizytacji wszystkie udostępniane osadzonym pomieszczenia utrzymane były w należytej czystości. Podkreślenia przy tym wymaga, iż za ich sprzątnięcie odpowiedzialni są sami osadzeni.

2. Jak wynika z poczynionych ustaleń, w Ośrodku Strzeżonym na jednej zmianie dyżur pełni od 4 do 5 funkcjonariuszy Straży Granicznej (w tym zawsze co najmniej jedna funkcjonariuszka). Funkcjonariusze w stopniu podstawowym posługują się językami obcymi (głównie angielskim i rosyjskim).

Budynki mieszkalne w Ośrodku nie są monitorowane. Systemem monitoringu telewizyjnego objęto wyłącznie obszar przylegający do ogrodzenia placówki.

Funkcjonariusze SG lub pracownicy techniczni Ośrodka w miarę regularnie przeprowadzają kontrolę pomieszczeń mieszkalnych pod kątem posiadania przez osadzonych przedmiotów, którymi nie mogą oni dysponować. Przy przyjęciu do Ośrodka cudzoziemcy poddawani są ponadto kontrolom osobistym.

Uzyskane informacje wskazują, iż od daty przejęcia wizytowanej placówki przez Straż Graniczną, na terenie Ośrodka nie dochodziło do przypadków zastosowania wobec osadzonych środków przymusu bezpośredniego.

3. Według stanu na dzień wizytacji, w Ośrodku przebywało 11 cudzoziemek i jedno małoletnie dziecko. Osadzone pochodziły z Rosji, Uzbekistanu, Wietnamu i Ghany.

Z poczynionych ustaleń wynika, iż co do zasady, do Ośrodka przyjmowane są zarówno rodziny, jak i osoby samotne. W miarę istniejących możliwości cudzoziemców bez rodzin rozmieszcza się w pokojach mieszkalnych według narodowości lub regionu pochodzenia.

4. Cudzoziemcy umieszczeni w wizytowanym Ośrodku zapewnioną mają możliwość swobodnego poruszania się po części mieszkalnej Ośrodka, korzystania bez nieuzasadnionych ograniczeń ze świetlicy czy funkcjonującej w Ośrodku biblioteki. W czasie wolnym, przypadającym w godzinach 11 – 12 i 14 – 15, osadzeni przebywać mogą na placu rekreacyjno - sportowym. W okresie letnim dzienny czas pobytu na wolnym powietrzu przedłuża się o godzinę.

W placówce - jak dotąd - nie odbywają się zajęcia zorganizowane, z których korzystać mogliby osadzeni. Podkreślenia jednak wymaga, iż w najbliższym czasie powołany ma zostać zespół funkcjonariuszy SG, którego zadaniem będzie organizacja zajęć rekreacyjnych i edukacyjnych dla cudzoziemców.

5. Osadzonym zapewniono możliwość prowadzenia korespondencji i otrzymywania paczek. Te ostatnie, przed przekazaniem adresatowi, kontrolowane są przez funkcjonariuszy SG. Do dyspozycji cudzoziemców pozostaje także aparat telefoniczny.

Cudzoziemcy korzystają również z prawa do widzeń. Zgodę na odbycie widzenia wydaje Naczelnik Ośrodka Strzeżonego na pisemny wniosek cudzoziemca, a także na wniosek osoby odwiedzającej, pod warunkiem jednak, iż cudzoziemiec również wyrazi chęć spotkania. Czas rozpatrzenia wniosku trwa ok. tygodnia. W tym czasie Naczelnik Ośrodka uzgadnia możliwość odbycia widzenia z organem, do dyspozycji którego pozostaje osadzony.

Personel Ośrodka zezwala także na krótkotrwałe spotkania osadzonych z osobami bliskimi przy bramie wjazdowej na teren Ośrodka (np. przy przekazywaniu paczek). Zgody na takie spotkania Naczelnik Ośrodka udziela na bieżąco.

Odmienna procedura obowiązuje natomiast w przypadku spotkań osadzonych z przedstawicielami organizacji pozarządowych, zajmujących się ochroną praw cudzoziemców. Jak wynika z informacji przekazanych przez Naczelnika Ośrodka, przedstawiciele tych organizacji zwolnieni są z obowiązku uzyskania zgody na widzenie. O każdej planowanej wizycie w placówce organizacje muszą jednak powiadomić wcześniej Komendę Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej. Wyjaśnienia Naczelnika wskazują przy tym, iż zgodnie z przyjętymi założeniami, inicjatywa ewentualnego spotkania osadzonego z przedstawicielem organizacji pozarządowej powinna wyjść od samego osadzonego.

Podczas widzenia, w pomieszczeniu, w którym się ono odbywa nie przebywają funkcjonariusze SG.

6. Cudzoziemcom zapewniono całodzienne wyżywienie, złożone trzech posiłków. Żywność przygotowywana jest w kuchni znajdującej się na terenie Ośrodka. Z poczynionych ustaleń wynika, iż skład posiłków odpowiada kulturze i religii osób osadzonych. W razie konieczności, żywność dostosowywana jest także do wymogów zdrowotnych lub wieku osadzonych. Zaznaczyć w tym miejscu należy jednak, iż w trakcie rozmów z osobami wizytującymi cudzoziemcy sygnalizowali konieczność urozmaicenia wydawanych posiłków.

Osadzeni zapewnioną mają także możliwość dokonywania zakupów z własnych środków finansowych. Zakupy organizowane są raz w tygodniu, a za ich przeprowadzenie odpowiedzialni są pracownicy techniczni Ośrodka.

Wspomnieć w tym miejscu należy również, iż przyjmowanym do placówki cudzoziemcom udostępnia się podstawowe środki czystości i higieny osobistej takie, jak mydło, szampon, pasta do zębów itp.

7. Opiekę medyczną w Ośrodku Strzeżonym sprawuje dwóch lekarzy: lekarz rodzinny – pediatra i chirurg. Dyżury odbywają się trzy razy w tygodniu i trwają średnio po 2 godziny. Ponadto, od poniedziałku do piątku, w godzinach od 8 do 16 w placówce przebywają pielęgniarki. Jak wynika z uzyskanych informacji, personel medyczny posługuje się językami obcymi w stopniu umożliwiającym prowadzenie wywiadu medycznego.

Specjalistyczna pomoc medyczna świadczona jest cudzoziemcom przez zakłady opieki zdrowotnej w Grójcu. Z Grójca też, w razie konieczności, wzywana jest karetka pogotowia. Dojazd do Ośrodka zajmuje jej ok. 10 – 15 minut. Osadzeni mogą również korzystać z pomocy stomatologa dyżurującego w siedzibie Komendy Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej w Warszawie. W tego typu przypadkach transport zapewnia cudzoziemcom Straż Graniczna.

Osadzeni z reguły poddawani są badaniom lekarskim w możliwie najkrótszym czasie po ich przyjęciu do placówki. W toku wizytacji nie sposób jednak było ustalić, czy osadzeni przechodzą regularne, comiesięczne badania okresowe.

8. Wszyscy cudzoziemcy umieszczeni zostali w Ośrodku Strzeżonym na podstawie nakazów przyjęcia i postanowień właściwych sądów.

W chwili przyjmowania do placówki - jak wynika z poczynionymi ustaleń – cudzoziemcy informowani są o obowiązującym w niej regulaminie wewnętrznym, co potwierdzają własnoręcznym podpisem. Tekst regulaminu wywieszony został ponadto – w różnych wersjach językowych - na korytarzach w obu budynkach mieszkalnych. Osadzeni mają także zapewniony dostęp do listy adresowej organów, organizacji i instytucji, zajmujących się sprawami cudzoziemców.

W tym miejscu zwrócić jednak należy uwagę, iż udostępniony osobom wizytującym tekst regulaminu organizacyjno – porządkowego w większej części powtarza jedynie regulacje zamieszczone w regulaminie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać strzeżone ośrodki i areszty w celu wydalenia oraz regulaminu organizacyjno – porządkowego pobytu cudzoziemców w strzeżonym ośrodku i areszcie w celu wydalenia (Dz.U. z 2004 r. Nr 190, poz. 1953).

Brak jest w nim natomiast zapisów dotyczących m.in.: czasu i miejsca przyjmowania osadzonych przez Naczelnika placówki, sposobu składania skarg i wniosków czy też porządku przeprowadzania widzeń, a które – zgodnie z § 12 ust. 2 załącznika do przytoczonego wyżej rozporządzenia powinny zostać określone w stosownym akcie odnoszącym się do porządku wewnętrznego w Ośrodku Strzeżonym.

9. W trakcie rozmów z pracownikami Biura RPO osadzeni nie wnosili zastrzeżeń co do warunków panujących w Ośrodku Strzeżonym. Nie zgłaszali także skarg, które wskazywałyby na przypadki naruszenia przysługujących im praw.

Wnioski i zalecenia.

- Warunki bytowe panujące w Ośrodku Strzeżonym dla Cudzoziemców uznać należy za bardzo dobre. W ocenie osób wizytujących, uległy one znacznej poprawie od ostatniej wizytacji pracowników Biura RPO w tej placówce. Tym niemniej konieczna wydaje się wymiana urządzeń sanitarnych w łazienkach oraz poprawa standardu pomieszczenia dla osób naruszających porządek w Ośrodku,
- Warunki przeprowadzania kontroli osobistych powinny zostać zmienione tak, aby osadzonym poddawany tej kontroli zapewniona została należyta intymność,
- Wyjaśnić należy kwestię organizacji comiesięcznych kontrolnych badań lekarskich, stosownie do wymogu zawartego w § 24 Regulaminu organizacyjno – porządkowego pobytu cudzoziemców w strzeżonym ośrodku i areszcie w celu wydalenia, stanowiącego załącznik do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać strzeżone ośrodki i areszty w celu wydalenia oraz regulaminu organizacyjno – porządkowego pobytu cudzoziemców w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia (Dz.U. z 2004 r. Nr 190, poz. 1953),
- Wyjaśnienia wymaga także sprawa ustanowienia porządku wewnętrznego Ośrodka Strzeżonego, a w szczególności uregulowania kwestii o których mowa w § 12 ust. 2 załącznika do wspomnianego wyżej rozporządzenia.

